

TOUHY A VÝČITKY

Třetí premiéru Rakouské sezóny, která nese podtitul Analýza rozkladu, připravil na 30. listopadu 2010 režisér David Jařab. Pro svou inscenaci vybral literární text Arthura Schnitzlera, jednoho z nejvýznamnějších rakouských spisovatelů a dramatiků přelomu 19. a 20. století. Jeho Snovou novelu – příběh o rozpadu jednoho manželství, jež způsobila nahlas vyřčená nevěra naplněná ve snu ale nenaplněná ve skutečnosti – přepracoval do dramatického textu, který bude Divadlo Komédie uvádět pod názvem Touhy a výčitky.

Mezilidské vztahy a především vztahy mezi mužem a ženou jsou tématem, které nikdy neztratí na své aktuálnosti. Už z podstaty je takové soužití vrtkavé a nejisté. Každý v sobě nese své vlastní pocity, reaguje na situace a podněty. I nová inscenace Davida Jařaba se zabývá vztahem muže a ženy a jejich tajnými i vyřčenými, naplněnými i nenaplněnými touhami. Východisko textu, který vznikl na námět Schnitzlerovy Snové novely z roku 1926 popisuje Jařab takto: „*Dlouhodobé soužití muže a ženy může být po letech vystaveno řadě zkoušek. Největší nebezpečí představuje touha po něčem a někom jiném. Projít temnými zákoutími erotické touhy nebývá příliš bezpečné a může to přinést i řadu bolestí a výčitek. Když jste ale uvnitř a blízko něčeho, co vás absolutně rozechvívá, nemůžete než nepřemýšlet a vstoupit. Oběť za vlastní posedlost ale může být příliš velká.*“

V hlavní roli se opět po delší odmlce objeví Roman Zach, jeho partnerku tentokrát ztvární Dana Poláková. Jařabova výrazná scénická úprava, která očišťuje literární předlohu od veškeré manýry a dekorativní ornamentálnosti počátku století, uvádí na scénu na rozdíl od originálu také o patnáct let mladší alterega obou hlavních postav – Jiřího Černého a Terezu Voříškovou. V textové kompozici, ve které téměř bez hranic prostupuje dialog časem, vyniká zřetelněji obraz propasti vztahu mezi jeho počátkem a koncem. Ani makabrní obřad či seance, které se hlavní hrdina na konci večera svého „zvláštního dnu“ zúčastní, nemá už onen vídeňsko-benátský charakter, ale jasně inklinuje k postmodernímu a absurdnímu obrazu hraniční sexuality. Jařab inscenuje text se strohostí a spíše než popisem děje, je tato inscenace sondou do podprahových vjemů a průvodních jevů tohoto tak vypjatého momentu, kterým je rozpad vztahu mezi mužem a ženou. Inscenací Touhy a výčitky pokračuje napříč „národními scénami“ osobní projekt Davida Jařaba, který se zabývá analýzou existenciálních proměn intimity ve 20. století. Adaptace slavné Schnitzlerovy novely, která byla mimo jiné předlohou i k poslednímu filmu Stanleyho Kubricka Eyes Wide Shut, se takto dovršuje triptych, jehož prvními dvěma pomyslnými částmi byly inscenace Weissenstein a Lulu.

Tiskové zprávy a fotografie najdete na adrese: <http://www.prakomdiv.cz/Media.aspx>

činnost Pražského komorního divadla v Divadle Komédie podporuje hlavní město Praha příspěvkem ve výši 14,5 mil. Kč

mediálními partnery divadla jsou: Radio 1, kulturní týdeník A2, Respekt, divadlo.cz, kamvpraze.cz a pragueout.cz

25. listopadu 2010

KONTAKT

Lenka Studenková
Pražské komorní divadlo s.r.o.
mobil: 603 371 067
e-mail: l.studenkova@prakomdiv.cz
www.prakomdiv.cz

DOPLŇUJÍCÍ INFORMACE K INSCENACI

Artur Schnitzler / David Jařab: TOUHY A VÝČITKY

scénář, scéna a režie: David Jařab (podle Snové novely Artura Schnitzlera s orientačním využitím překladu Gabriely Veselé)

kostýmy: Sylva Zimulová Hanáková

hudba a projekce: Jan Daňhel a Ivan Acher

hrají: Roman Zach, Dana Poláková, Stanislav Majer, Tereza Voříšková, Jiří Černý, Gabriela Míčová, Ivana Uhlířová a Martin Finger

premiéra: 30. listopadu 2010 ve 20.00 v Divadle Komedie

nejbliřší reprízy: 5., 9. a 17. prosince 2010 ve 20.00 v Divadle Komedie

ARTHUR SCHNITZLER

1862 – 1931 Vídeň

Arthur Schnitzler přišel na svět jako první ze čtyř dětí židovského laryngologa Johanna Schnitzlera a jeho ženy Luisy, která pocházela z lékařské rodiny. Arthur, stejně jako jeho mladší bratr Julius, také vystudoval medicínu a pracoval nejprve jako asistent svého otce ve vídeňské všeobecné nemocnici. Po jeho smrti si otevřel vlastní praxi. V roce 1880 debutoval jako spisovatel a jeho literární prvotiny (básně a povídky) uveřejnila řada novin a časopisů. Kromě literárních publikací byl i autorem odborných článků, především o hypnóze a sugesci. Na počátku 20. století již náležel k nejhranějším německy píšícím dramatikům, za svůj život napsal více než dvě desítky divadelních her.

S propuknutím první světové války poklesl o zájem o jeho tvorbu; jistě to souviselo i s tím, že se Schnitzler jako jeden z mála rakouských intelektuálů pro válečné zbrojení nikdy nenadchl. Náležel k tzv. vídeňské moderně – uměleckému hnutí, které vzniklo v posledním desetiletí 19. století jako protiváha naturalismu a seskupovalo umělce i během prvního desetiletí 20. století, kdy byla Vídeň centrem intelektuální evropské moderny. Do okruhu osobností vídeňské moderny patřil např. Karl Kraus, Robert Musil, Gustav Klimt, Adolf Loos, Sigmund Freud, Ludwig Wittgenstein; zejména však osobnosti evropské moderny inspiroval Friedrich Nietzsche. Ti všichni byli zaujati individualismem, kultem „génia“, který se nenechá svazovat žádným pravidlem, tradicí, ani učením.

V roce 1921 s ním byl veden soudní proces kvůli pobuřování veřejnosti, k němuž dal údajně podnět svými aktovkami (souborně vydanými pod názvem Rej) o milostných vztazích vídeňské společnosti, které prostupují všemi společenskými vrstvami a které zachycují jejich rozhovor před milostným aktem a po něm. Inscenování i kniřní vydání této hry bylo cenzurou zakázáno a Schnitzler ji vydal vlastním nákladem. Poprvé byla uvedena na jeviřti až v Berlíně v roce 1920 a vyvolala obrovský skandál. Pro svou otevřenou sexualitu byly i další jeho práce cenzurovány.

V roce 1928 otrásla Schnitzlerem sebevrařda jeho dcery Lili. V následujícím období se kvůli fyzickým i psychickým problémům stáhl do soukromí. V posledních letech svého života psal Schnitzler především povídky, v nichž z psychologického hlediska ztvárňoval osudy jednotlivců žijících na přelomu století. Schnitzlerovi neřlo o zpodobňování chorobných duševních stavů, ale především o proniknutí do nitra obyčejných, průměrných lidí; do nitra pokřiveného životní lži, k níž především ty slabřší z nich dohnala mnoha nepsanými zákony a morálním pokrytectvím současná společnost. Podobně jako Freud v psychoanalýze pranýřoval Schnitzler tehdejši měřřanská tabu sexuality a smrti. V protikladu k Freudovi nevystupuje u Schnitzlera podstata této společnosti v podobě nevědomí, ale jako něco zcela vědomého, a to ve formě vnitřního monologu postav, proudu vědomí. Touto literární technikou, kteroužto vnesl do německy psané literatury, poskytuje přímý a hluboký vřled do vnitřních konfliktů svých postav. Schnitzlerova díla se hojně zabývají tématem nevěry a rozpadu manželství, ale snaží se vypořádat mimo jiné i s antisemitismem, který se ve Vídni na počátku 20. století rozmáhal.

Arthur Schnitzler si od svých sedmnácti let až do dvou dnů před svou smrtí pečlivě vedl deník, v němž zaznamenával všechny svoje četné přítelkyně. Zemřel ve věku 69 let na krvácení do mozku.